

Тус черниң бюджеттиг ниити билигниң өөредилге чери
Тыва Республиканың Чөөн-Хемчик кожунунун
Чадана хоорайның 1 дугаар ниити билиг ортумак школазы

МК-ның хуралына көргөн

Өөредилге эргелекчизи

Протокол 11

чөпшээрешкен: М.М.М. /Монгуш Ч.Б./

август 30 2022 ч.

август 30 2022 ч.

9-ку класстың «Тыва дыл» эртеминге

ажылчын программа

Башкызы: Ондар Долчанмаа Дановна

2022-2023 өөредилге чылы

Тайылбыр бижик

Программаны тургузарда удуртулга болган документилер.

Ажылчын программаны Россия Федерациязының «Өөредилге дугайында» хоойлузунун 12-ги чүүлүнүн 7-ги кезээнге, ортумак болгаш ниити өөредилге-ниң федералдыг өөредилге стандарттарына, РФ-нын өөредилге болгаш эртем яамызының 2010 чылдың декабрь 17-де үнген 1897 дугаарлыг дужаалына, тус черниң бюджеттиг ниити билигниң өөредилге чери Чадана хоорайның 1 дугаар ниити билиг ортумак школазының Уставы ёзугаар тургустунган башкының ажылчын программаның дугайында саавырга үндезилээн.

Тыва дылды өөредириниң сорулгалары:

- өөреникчилерниң лексика, фонетика, сөс чогаадылгазы, грамматикада кол билиглерин катаптавышаан, стилистика дугайында тодаргай билиглерни бээр, алган билиглерин практика кырынга ажыглап билириниң мергежилдерин болгаш чаңчылдарын хевирлээр;
- шын бижириниң болгаш бижик демдектерин салырының чаңчылдарын быжыглаар;
- аас болгаш бижимел чугааның кол-кол мергежилдери-биле чепсеглээр;
- өөреникчилерни литературлуг дылдың нормаларына чаңчыктырып, оларның сөс курлавырын байыдар болгаш чугаазының культуразын бедидер;
- уругларның логиктиг боданыышкынын болгаш чугаазын сайзырадыр;
- ном болгаш билиглерниң өске-даа үндезиннери-биле ажылдаарына өөреникчилерни чаңчыктырар;
- уругларны боданып база бодунун бодалын чедимчелиг илередип билиринге чаңчыктырар;
- шын, медреселдиг, аянныг номчуурунун мергежилдерин сайзырадыр;
- кичээлди мөзү-шынар, күш-ажыл, эстетиктиг, патриоттук кижизидилгениң боттандырылгасына ажыглаар;

Календарь-тематиктиг план

№	Кичээлдин темазы	Шагы	Ай-хуну	
1	Кириилде кичээл. Чоннуң культура болгаш төөгүзүнүң төрөөн дылынга илереттинип келири.	1	02-03.09	
	<i>7-8 класстарга өөрөнгөн чүүлдерин катаптаары.</i>	9		
2	Сөс каттыжыышкыны болгаш бөдүүн домак	1	05-10.09	
3	Кичээл-практикум. Сөс каттыжыышкынында чугула (өзек) болгаш чагырткан сөстөрни шын тодарадыры.	1		
4	Деңнелгелерни тускайлаары.	1	12-17.09	
5	Хыналда диктант «Орай күс»	1		
6	Дорт болгаш доора чугаа. Диалог.	1	19-24.09	
7	Ч.с. Чогаадыг тоожуушкун «Баштайгы башкым».	1		
8	Чагырышпаан нарын домак.	1	26-01.09	
9	Чагырышкан нарын домак.	1		
10	Кичээл-практикум. Нарын домактарнын долу морфолог-синтаксистиг сайгарылгазы.	1	03.08.10	
	<i>Хөй кезектерлиг нарын домактар.</i>	4		
11	Хөй кезектерлиг нарын домактар дугайында билиг. Хөй кезектерлиг чагырышпаан нарын домактар.	1		
12	Хөй тайылбыр домактарлыг (кезектерлиг) чагырышкан нарын домактар.	1	10-15.10	
13	Хөй кезектерлиг чагырышкан болгаш чагырышпаан (холушкак) нарын домактар.	1		
14	Хөй кезектиг нарын домактарга катаптаашкын	1	17-22.10	
15	Хыналда диктант «Изиг-Суг аржааны» (ДЧ, ар.172)	1		
	<i>Стилистика болгаш чугаа культуразы. Чугаа сайзырадылгазы.</i>	16		
	<i>Стилистика</i>	4		
16	Частырыглар-биле ажыл. Стилистика. Ниити билиглер. Ном стили. Чугаалажыр стиль.	1	24-28.10	
17	Стиль талазы-биле нейтралдыг сөстөр, хевирлер болгаш домактар	1	07-12.11	
18	Эртем стили. Публицистика стили.	1		
19	Албан-херек стили. Чечен чогаал стили.	1	14-19.11	
20	Кичээл-практикум. Сөзүглелдерниң стильдерин тодарадыры	1		
21	Дылдын стильдеринге катаптаашкын.	1	21-	

22	Дылдын стильдеринге хыналда ажыл.	1	26.11	
23	Ч.с. кыска хемчээлдиг өөредиглиг эдертиг «Артык сеткил ара дүшкен» (ЭЧ, ар. 116).	1	28-03.12	
24	Частырыглар-биле ажыл. Синонимика-стилистиканың кол өзээ. Лексиканың стиль синонимнери.	1		
25	Кичээл-практикум. Ч.с. лексиканың стиль синонимнерин сөзүглелге шын ажыглап өөренири.	1	05-10.12	
26	Грамматиканың стиль синонимнери.	1		
27	Стилистикага катаптаашкын.	1	12-17.12	
28	Хыналда диктант «Дагларга кежээ» (ар 219)	1		
	<i>Чугаа культуразы</i>	10		
29	Частырыглар-биле ажыл. Литературлуг дыл болгаш ооң нормаларының дугайында билиг.	1	19-24.12	
30	Фонетика болгаш орфоэпия талазы-биле нормалар.	1		
31	Лексика талазы-биле нормалар. Грамматиктиг нормалар	1	26-29.12	
32	Грамматиктиг нормалар.	1	09-14.01	
33	Сөстөрни шын ажыглаарынын нормалары.	1		
34	Ч.с. Чогаадыг «Сөстөрни чугаага шын ажыглаалыңар».	1	16-21.01	
35	Орфография болгаш пунктуация талазы-биле нормалар.	1		
36	Литературлуг дылдың нормаларына кааптаашкын.	1	23-28.01	
37	Ч.с. Кыска хемчээлдиг өөредиглиг эдертиг «Идегелдиг өңнүк» Э.ч. ар.121	1		
38	Синонимика болгаш чугаа культуразы деп темаларга хыналда ажыл.	1	30.01-04.02	
	<i>Дыл дугайында ниити билиглер чугаа сайзырадылгасы</i>	15		
39	Ниитилел амыдыралына дылдың ужур-дузасы.	1		
40	Дыл эртеми база оон кол адырлары.	1	06-11.02	
41	Дылдын хөй янзылары. Төрел дылдар. Тыва дылдын төрел дылдары	1		

42	Бижиктин тывылганы. Тыва дылдын хөгжүлдеси	1	13-18.02	
43	Ч/с. Улаштыр чогаадыр кыска эдертиг «Дуруяалар»	1		
44	Частырыглар-биле ажыл. Тыва бижик тывылган соонда тыва дылдың хөгжүлдеси. Фонетиктиг өскерилгелер.	1	20-25.02	
45	Грамматиканың хөгжүлдеси.	1		
46	Тыва дыл — Тыва республиканың күрүне дылдарының бирээзи. Тыва дылдың ужур-дузазы.	1	27.02-04.03	
47	Тыва дылдың баштайгы шинчээчилери.	1		
48	Амгы үеде тыва дылды шинчилеп турар эртемденнер, оларның ажылдары.	1	06-11.03	
49	Дыл дугайында ниити билиглер деп темага катаптаашкын.	1		
50	Дыл дугайында ниити билиглер деп темага хыналда ажыл.	1	13-18.03	
51	Кичээл-конференция. Тыва дылдың шинчилекчилери база тыва дылдың амгы үеде сайзыралы.	1		
52	Хыналда диктант «Ааттынган хойлаарак». ар231	1	20-24.03	
53	Частырыглар-биле ажыл. Шын бижилге дүрүмнерин катаптаары.	1	03-08.04	
	<i>5-9 класстарга өөрөнгенин катаптаары. Чугаа сайзырадылгазы.</i>	15		
54	Фонетика болгаш графика.	1		
55	Лексика. Сөсерниң дорт болгаш көжүргөн утказы.	1	10-15.04	
56	Сөс тургузуу болгаш сөс чогаадылгазы.	1		
57	Кичээл-практикум. Сөс тургузуунга сайгарылгалар.	1	17-22.04	
58	Мофология. Тускай чүве аттары.	1		
59	Сөзүглелер-биле ажыл. Синаксистиг сайгарылгалар.	1	24-29.04.	
60 - 61	Ч.с. Эдертиг «Төрээн чуртун камгаап чораан кыс».	2	30-06.05	
62	Частырыглар-биле ажыл. Сөзүглелди допчулап бижиринің аргалары.	1	08-13.05	
63	Дузалал чугаа кезектери. Аян сөстери.	1		

64	Сөзүглелдер-биле ажил.	1	15-20.05	
65	Хыналда диктант «Дүнеки чаъс»	1		
66	Частырыглар- биле ажил. Синтаксис.	1	22-27.05	
67	Нарын болгаш бөдүүн домактар	1		
68	Ниити кааптаашкын.Түңнел кичээл.	1	29-30.05	